

DEMOKRACIJA

Leto XI. - Štev. 41

Trst - Gorica, 11. oktobra 1957

Izhaja vsak petek

Argumenti javnega tožilca

Po sodni razpravi, ki je začela pretekli petek, je bil Milovan Djilas nato v soboto obsojen na devet let zapora. Ker je bil Djilas zadnji obsojen 12. decembra 1956, in sicer na tri leta, sta od stare kazni preostali še dve leti, katerima je sodišče zaradi novega ugreha, ki ga je obtoženi zakrivil s tem, da je napisal in priporočil v izdajo knjige »Novi razredi«, dodalo še sedem let. Za nameček so sodniki odmerili Milovanu Djilasu še omejitev državljanstva pravice za dobo 5 let, odzeli so mu tudi vsa odlikovanja, češ da spričo storjenega kaznivnega dejanja ni vreden, da jih nosi.

Od vseh kazni je slednja Djilasu verjetno še najmanj prizadejala, čeprav so bili z odlikovanji vezani mnogi, toda danes je trpkim in neprijetnim spominom.

Obsojba ni nikogar presenetila. Režim se pač brani kakor ve, zna in more. Ker se na javno mnenje in svobodo poživlja, pri čemer se pa zaveda, da lahko računa samo na peščico zainteresiranih pristav, mu ne preostane drugega, kot da se zateka k metodam, kakršne so že od nekdaj uporabljale vse nasilniške in policijske vladavine. To so aretacije, zapori, politični procesi, skratka strahotila. Primer za to je tudi najnovejši postopek proti Milovanu Djilasu.

Otvoritev razprave in čitanje obtožnice sta bila javna. Tako smo dobili pred oči vsaj tisto skrupulo, s katerim je nastopil javni tožilec. Priznati mu je treba, da je v glavnem vestno podal izveščke vsebine Djilasove knjige, pri čemer je seveda skušal pobiti v njej iznešene trditve. Pri tem pa ni imel sreče. Djilas je učil, kako bi moral pisati, da bi v knjigi moralo biti več statistike, da bi se morala oprati na ugodnike. Da bi s tem postala dolgoverna in bi ne prodrla v tako široke kroge, je seveda zamolčal, čeprav sledi to kar samo od sebe.

Najvišja modrost in možganski napor javnega tožilca pa je izvenela v trditvi, ki naj bi vsaj moralno in v bistvu bila glavno oporišče obtožnice. »Če je državi in družbeni red v naši deželi znotraj tako gnil in razkrojen — je dejal državni tožilec —, kakor bi ga rad prikazal pred tujostvo javnostjo obtoženi Djilas, nastane upravljanje, kako lahko ta sistem sploh obstaja. Ta sistem pa ne samo obstaja, marveč se tudi nenehoma razvija s trdnimi koraki v smeri izgradnje čedalje boljše socialistične družbe in socialistične morale.«

Človeku kar sapa zastane, ko prebere takšno puhlost. Ali niso že mnoge druge vladavine iskale svoje opravičilo samo v dejstvu svojega obstoja? K temu so se zatekale, ko drugega niso imele. Ali se na podoben način ne da opravičevati sploh vsak sistem, pa naj bo še tako krivičen in gnil? Kako siromašna mora biti moralna sistema, če se njegovi pripadniki v tako važnem političnem procesu, kot je bil ta proti Djilasu, niso mogli pouzpeti delj kot do trditve: »Na oblasti smo in zato imamo prav!«

Javnemu tožilcu Djukiću smo res lahko hvalčili, da je, čeprav nehoti, razkril vso bedo krogov, ki jih je moral brniti.

Moralno in politično tako šibki in tudi v ostalem frazarski in prazni obtožnici je nujno morala slediti zahteva, da naj bo razprava tajna. Saj bi bilo res neprijetno, ko bi Djilas na javni razpravi začel stresati tiste statistike in podatke o konkretnih dogodkih, katerih pomanjkanje mu je javni tožilec očital!

In tu bi se zopet lahko vprašali: če je vse to, kar trdi Djilas, neresničeno in izmišljeno, zakaj so se potem javni tožilci in z njim vsi sodniki bali, da bi pri razpravi prišli na dan upadli, ki bi jih nato kdor zlorabil za bodočo propagando proti FLRJ, kakor je rečeno v utemeljitvi, s katero je sodišče po kratkem posvetovanju proglasilo razpravo za tajno?

Tudi s tem, da so se zbal javnosti, so tožitelji in sodniki odkrili svojo šibkost in slabo vest.

Na drugi strani je treba Djilasu priznati, da je ostal dosleden, tako dosleden, kakor ni bil v tem pogovornem času še noben bivši komunist na procesih, katere so jim uprizarili njihovi prejšnji prijatelji in zavezniki. Vse v knjigi »Novi razredi« iznešene trditve je priznal za svoje ter je še dodal, da vztraja pri njih. Ker je padel predlog za tajno razpravo, je rekel, da na tajni razpravi ne bo odgovarjal na nobeno vprašanje, obvezal pa se je, da bo na javni razpravi samo branil sebe in ne bo delal propagande.

Obtožena vreden je bil branilec. Odvetnik Veljko Kovačević je opozoril sodišče na izjavo o človečanskih pravicah, ki jo je podpisala tudi Jugoslavija. Ta izjava določa v desetem členu, da mora biti vsakemu obtožencu dovoljena javna obramba. Opozoril je javnega tožilca, da svetovno javno mnenje ne trpi razprav in da bo zaradi tega postopek proti Djilasu dosegel prav nasproten učinek od onega, kakršnega si oblasti obetajo. Dejal je tudi, da je zahteva tožilca za izključitev javnosti nezakonita, ker pri obravnavi ne gre za državne tajnosti, o gražanje javnega reda ali morale. Tudi

Zemljo spremlja prvi umetni satelit

Znanstvene in politične posledice zgodovinskega dogodka - Močan propagandni učinek

Od preteklega petka ima naša Zemlja svojo prvo umetno Luno, ako smemo tako imenovati krogo, ki so jo sovjetski znanstveniki pognali približno 900 kilometrov visoko in so ji dali takšno brzino, da pri tem nastajajoča sredobežna sila premaguje privlačno silo Zemlje. Zaradi tega kroga ne pade na Zemljo, temveč kroži okoli nje kot pravi satelit. Krožila bo tako dolgo, dokler ne izgubi svoje brzine. To bo predvidoma trajalo približno mesec dni.

Priprave za odstrelitev prvega umetnega satelita je Sovjetska zveza do zadnjega skrbno prikrivala. Medtem ko so znanstveniki Združenih držav na dolgo in široko poročali o napredku pri načrtovanju in izdelovanju svojega satelita, njegovih nalogah itd., so Sovjeti s svojim molkom dopuščali, da se je širila domneva o njihovem zaostanku pri tem delu. Zato pa je svet tembolj presenetila novica agencije Tass, ki je 4. oktobra sporočila svetu, da prvi umetni satelit že kroži okoli Zemlje. Kmalu nato so tako iz ameriških, kakor tudi drugih virov prišle prve vesti, ki so to potrdile. Razna sprejemna središča, tudi v Italiji in celo na tržaškem astronomskem observatoriju, so razločno slišala radijske signale, ki jih satelit oddaja.

Po podatkih, ki so jih doslej sporočili sovjetski viri, ima satelit obliko krogle s premerom 58 centimetrov, ki tehta 83,6 kilogramov. Opremljen je z dvema radijskima oddajnikoma, ki neprestano oddajata znake s frekvenco 20.005 in 40.002 megahertzov, kar odgovarja približno valovni dolžini 15 in 7,5 metrov. Oddajnika sta tako močna, da jih lahko slišijo tudi z dobrimi antenami opremljeni radioamaterji. Satelit rabi za opremo Zemlje pri-

bližno eno uro in pol. Z brzino, ki se počasi zmanjšuje, se seveda ta čas sorazmerno daljša.

Uspešna odstrelitev prvega umetnega satelita dokazuje, da je sodobna znanost že premagala glavne težave, ki so doslej človeku preprečevale pot v vesolje. Daleč od zemeljskega površja obkrožuje že teden dni naša Zemlja telo, ki pošilja svojim tvorcem dragocene podatke o sebi in o prostoru, v katerem se giblje.

Ti podatki so sicer zaenkrat dostopni samo sovjetskimi znanstvenikom, kajti radijske postaje umetnega satelita jih oddajajo s šifro, tako da jih samo oni lahko razberejo in razumejo. Zato so se tudi že razširile vse mogoče domneve o tem, kaj satelit pravzaprav poroča. Eni vedo celo povedati, da nosi s seboj fotografske aparate, s katerimi vrši nekakšno špijonažo. To ne bo res, kajti potem, ko bo izgubil svojo brzino, bo umetni satelit prišel v gostejše zračne plasti, kjer se bo od trenja razgrel in razpadel. Fotografske kamere s svojimi posnetki vred bi torej bile izgubljene, morebitne brezlično oddane fotografije pa niso dovolj jasne, da bi lahko služile v špijonažne namene.

V ostalem pa pri tem prvem poskusu fotografije itak ne bi bile najvažnejše. Važnejši so podatki o gostoti in sestavi plinov, ki v dasti višini obdajajo našo Zemljo, o žarkih, s katerimi se satelit srečuje, o vplivih, ki jih bo imela na njegovo gibanje privlačnost naše Zemlje itd. Vse to pa bo prej ali slej postalo skupna človeška last, kajti znanstvenega napredka in novih odkritij se danes ne da dolgo prikrivati.

Vsekakor je treba priznati, da so sovjetski znanstveniki z umetnim satelitom dokazali svojo sposobnost in da imajo

trenutno na tem področju določeno prednost.

Prav ta prednost pa ima politične posledice. Doslej so veljale Združene države za vodilno svetovno silo na področju tehničnega in znanstvenega napredka. To so dokazale z zgraditvijo prve atomske bombe, s širokopoteznim razvojem vsestranskega izkoriščanja atomske energije in spoznanj v miroljubne namene, z vztrajnim izpopolnjevanjem vedno zahtevnejših raketnih izstrelkov. Ko so pred časom Sovjeti sporočili, da že imajo svojo medkontinentalno raketo, so mnogi dvomili o tem.

Politične posledice

Danes, po izstrelitvi prvega umetnega satelita, kateremu je bilo treba dati brzino, ki je za približno eno četrtno večja od tiste, ki jo mora imeti medkontinentalna raketa, če hoče preleteti oceane, je treba pač sovjetski napovedi že verjeti. Takšna raketa pa lahko prenaša smrtonosno atomsko jedro na vse dele sveta. S posejstjo umetnih satelitov se ta možnost že izpolnjuje in povečuje.

To je dejstvo, ob katerem se je svetovna javnost zdržnila. V komunističnem svetu celo pišejo, da je zahodni svet, posebno pa Združene države zajela prava panika. Dejansko ni niti od daleč tako hudo, čeprav se po prvih dneh, ko so glasniki javnega mnenja v prvem presečenju molčali, vedno bolj kaže, da Američanom res ni prav, da so jih Sovjeti prehiteli. Za zastoj dolžijo predvsem Eisenhowerjevo vlado, ki je hotela štediti ter ni primerno organizirala in pospeševala znanstvenih raziskovanj na področ-

ju raketnih in vsemirskih izstrelkov, s katerimi se odloča usoda sedanjega boja za nadvlado v svetu in bodoča usoda naše civilizacije.

Gotovo je, da bo Sovjetska zveza skušala čimbolj izkoristiti psihološki učinek, ki ga je izzval v svetu njen umetni satelit. Najbrž je ta učinek zanjo celo važnejši od stvarnih koristi, ki si jih obeta od umetnega satelita na znanstvenem in vojaškem področju. Sovjetska miroljubna ofenziva se bo poostila. Skušali bodo napraviti vse, samo da bi svoje tekmece čim bolj uspavali. Če ne bodo zalegla prepričevanja, bodo sledile grožnje.

Toda če ima zgodovina kakšen pomen in če preteklost kaj uči, potem se bodo odgovorni zavedali, kaj jim je ukreniti. Samo enako močni se lahko enakopravno pogajajo. Združene države že pretežno val protestov, ki zahtevajo, da je treba zamujeno donaknaditi. Na drugi strani pa ameriški znanstveniki že napovedujejo, da bodo v najkrajšem času tudi sami napravili prvi korak v vesolje ter na ta način ponovno vzpostavili zaupanje vanje, ki je, prvič v tem povojnem času, postavljeno na resno preizkušnjo.

HRUŠČEV PREDLAGA mednarodno nadzorstvo

Prednje misli so bile že napisane, ko se je zvezelo za intervju, ki ga je imel Hruščev z dopisnikom glavnega ameriškega dnevnika »New York Timesa«. Z njim je tako rekoč začel novo sovjetsko diplomatsko ofenzivo.

Hruščev je dejal, da je Sovjetska zveza pripravljena postaviti pod mednarodno nadzorstvo umetni satelit, ki ga je že izstrelila, kakor tudi vse raketne izstrelke, ki jih zdaj ima. Pogoj je, da se to zgodi v okviru splošnega dogovora z Združenimi državami. Pri svoji ponudbi tudi ni pozabil na primerno grožnjo. Dejal je namreč, da ima Sovjetska zveza zdaj vse potrebne rakete za svojo obrambo in da po izstrelitvi umetnega satelita tudi ni mogoče več »vomiti, da ima tudi medcelinski izstrelke.

Predlog je torej tu, in Hruščev je še ponovil svoje misli v govoru, ki ga je imel na vzhodnonemškem poslanstvu v Moskvi. Zatrdil je, da so bombniki in lovski letala zdaj že »muzejska kramaja, ker so jih prekosili raketni izstrelki.

Hruščev pri svoji ponudbi ni šel v podrobnosti. Znano pa je, da so se vsa dogajanja pogajanja za razorožitev razbila prav na trgatavem vztrajanju Sovjetske zveze, ki ni hotela dovoliti učinkovitega mednarodnega nadzorstva. Zato si je težko predstavljati, da bi Sovjeti zdaj naenkrat izpremenili svoje stališče. Dokler tega ne dokažejo, se mora pač smatrati, da gre za manevre starega kova: začeti pogajanja, ki bi se zaradi nesoglasja v podrobnostih zavlačevala. In medtem, ko bi se drugi pustili uspavati, bi Sovjetska zveza pridobila na času in vplivu. Ta recept so sovjetski politiki že nekajkrat s pridom preizkusili. Zakaj ga ne bi še enkrat? Tudi na nedavni in dolgotrajni londonski razorožitveni konferenci so enako močno poudarjali svoje miroljubne namene in potrebo po razorožitvi, toda čim je Zahod kaj ponudil, je zastopnik Kremlja že bil proti temu, pa čeprav je s tem moral preklečevati tudi kaj takega, kar je pred par dnevi sam predlagal.

V prvem delu svojega intervjuja dopisniku »New York Timesa« je Hruščev ponovil svoje obtožbe proti politiki Združenih držav na Srednjem vzhodu in v Zahodni Nemčiji. Dulles je obtožil, da neti vojno med Sirijo in Turčijo, kancelarju Adenauerju pa je očital, da vodi hitlerjansko politiko.

Vso odgovornost za poslabšanje ameriško-sovjetskih odnosov je Hruščev pripisal washingtonski vladi ter je potrdil sovjetsko stališče o miroljubni koeksistenci. Zatrdil je, da želijo Sovjeti končati sedanjo oboroževalno tekmo z Združenimi državami, pri kateri je prednost lahko zdaj na eni, zdaj na drugi strani. Izjavil je, da je Sovjetska zveza pripravljena demobilizirati svoje oborožene sile in obraniti samo policijski zbor za notranjo varnost pod pogojem, da storé enako tudi druge države.

Tako je Hruščev že začel na diplomatskem področju širokopotezno izkoriščati uspeh, ki so ga dosegli sovjetski znanstveniki. V njegovih najnovejših predlogih pa vključ vsemu ni veliko novega. Vse to smo že nekajkrat slišali, tudi iz sovjetskih usi. Toda lepe želje, napovedi in pričakovanja so, pa razbila, ko je prišla na dnevni red njihova praktična izvedba. Čeprav si vsi narodi in ves svet iskreno želi, da bi še enkrat bilo drugače, se torej tudi po najnovejših Hruščevih izjavah ne moremo zanesti, da je prav zdaj nastopil tako težko pričakovani preobrat na boljše, kajti če kje, potem velja v svetovni politiki sverilo: Gorje naivnim!

PRITISK NA JUGOSLAVIJO

Obisk maršala Žukova v diplomatsko težkem trenutku - Kaj se bo izcimilo?

Pretekli torek je na uradni obisku v Jugoslavijo maršal Sovjetske zveze, Georgij Konstantinovič Žukov. Žukov, ki je trenutno obrambni minister svoje države, je obemem tudi ena izmed njenih glavnih političnih osebnosti. Nekateri celo napovedujejo, da bo zasenčil samega Hruščeva. Ministra spremljajo generalni polkovnik Radšijevski, generalmajor Stepčenko, podadmiral Cursin, generalmajor Kitajev in še nekaj višjih oficirjev, torej kar velika in reprezentativna delegacija.

Obisk Žukova pripisujejo velik pomen. Po splošnem mnenju naj bi bil njegov cilj, da razčisti račune s Titom in ga skuša pripraviti do tega, da popolnoma odkrito pristopi na sovjetsko stran, t. j., da se tudi formalno vrne v skupni komunistični tabor, in tako zopet vzpostavi nekdanjo enotnost.

Ze oblika, ki so jo dali obisku maršala Žukova, je značilna. Ni prišel morda z letalom ali vlakom, temveč po morju, z veliko križarko, ki sta jo spremljala dva rušilca. Izkrca se je v eni najbolj izpostavljenih točk Dalmacije, v Zadru. S tem je že na zunaj pokazal, da ne prihaja v Jugoslavijo samo kot predstavnik velike celinske sile, temveč tudi kot predstavnik države, ki pomeni nekaj na morju in ima svojo besedo tudi v Sredozemlju. Za Jugoslavijo, ki jo skoro okrog in okrog obdajajo same satelitske države, naj bi to bil znak, da se je obroč sklenil tudi okrog njenih obal.

Poleg tega je treba upoštevati, da bo maršal Žukov imel svoje razgovore z jugoslovanskimi predstavniki v dneh, ko kroži okrog Zemlje prvi umetni satelit, katerega so izstrelili prav Sovjeti. Čeprav s tem se niti od daleč niso izenačili svojega industrijskega in vojaškega potenciala z industrijsko in vojaško močjo Združenih držav, kje šele vsega Zahoda, so vendar pokazali, da vsaj v napredku oboroževalne tehnike nočejo zaostajati za nikomur. Kot tako rekoč sosedje, so Jugoslaviji najbližji, veliko bližji kot Združene države ali Velika Britanija, in takšno sosedstvo ima svojo težo.

Tito in njegovi sodelavci se bodo torej v razgovorih z Žukovom znašli v zelo kočljivem položaju in potrebna bo vse spretnost, ako hočejo rešiti svojo dosedanjino linijo in z njo vsaj tisto neodvis-

nost, kolikor so jo zadnje čase še izkazovali.

Takoj po svojem prihodu v Zader se je maršal Žukov podal na letališče, od koder je odpotoval v Beograd. V svojem podpravnem govoru na letališču, kakor tudi na slavnostnem kosilu je opozoril Jugoslovane na staro prijateljstvo, ki jih veže s Sovjetsko zvezo, posebno pa še na nekdanje sodelovanje med partizansko vojsko in sovjetsko armado. Jugoslovanski general Gošnjak pa je Žukovu odgovoril, da je prijateljski razvoj odnosov med obema socialističnima državama nujno potreben in normalen. Obojestransko sodelovanje je treba razvijati v duhu tradicionalnega in borbenega sodelovanja v drugi svetovni vojni. Ko je Žukov na to odgovoril, ni pozabil zabrenkati na slovensko struno, na skupno kulturo in seveda na napredek, ki ga dokazuje prav satelit. Začetek je bil torej prav takšen, kot je bilo pričakovati. Ali

bo tako harmoničen tudi zaključek, se bo pa šele videlo.

Med svojim bivanjem v Jugoslaviji bo Žukov obiskal še Zagreb, Ljubljano, Postojno in Reko. Ni izključeno, da bo — kakor vsi dosedajni sovjetski gostje — prišel še k Sv. Socerbu, da se, vsaj z višine, ozre tudi na Trst.

Ratifikacija pogodb ST in ET

Italijanski senat je v sredo ratificiral pogodbi o Skupnem tržišču in Evratomu. Pri glasovanju so samo komunisti volili proti. Tega seveda niso storili v interesu italijanskega delavstva, kateremu obe pogodbi razširjata tržnost dela in kruha, pač pa zato, ker je vsaka udritev blaginje in Zahodni Evropi kvarna imperalističnim pobudam Kremlja.

Tako e je Italija uvrstila v nove evropske organizacije in s tem potrdila evropsko solidarnost v veliko razočaranje komunistov in njihovih sopotnikov.

Demonstracije na Poljskem

„Kaj je in kaj ni socializem?“ - Zunanji blišč in lepa gesla prikrivajo razpadajočo stavbo - Resnično stanje pa je temu nasprotno

Medtem ko se komunistični državniki na eni strani sklicujejo na to, da so na oblasti, kar naj bi že samo po sebi opravičevalo njih ustroj, ter se na drugi strani bahajo a svojimi reklamističnimi tehničnimi gradnjami in dejanji, pa se vedno bolj množijo pojavi, ki dokazujejo, da v komunističnem svetu ni zadovoljstva. Ti pojavi so toliko tehtnejši in zanimivejši, ker zajemajo predvsem mladino, ki je nosilka bodočnosti, ki ne pozna tradicij in bi se zaradi tega morala brez pred-sodkov predati novemu in obstoječemu, seveda v kolikor jo to osrečuje.

Pretekli dni je nekaj takega preživljala Poljska. Poljske oblasti so prepovedale nadaljnje izhajanje študentskega glasila »Pro postus«, to je »Svobode«. To je študente razvnelo in potrebni so bili oboroženi nastopi; solzilne bombe in veliko udarcev, da so jih pomirili. List je imel že doslej veliko posla s cenzuro in je bil prav zaradi tega med študenti priljubljen. Da ga oblasti niso rade trpele, nam dokazuje n. pr. članek, ki ga je napisal mladi pisatelj Leszek Kolakowski, študent filozofske fakultete varšavske univerze. Članek je seveda cenzura prepovedala, a to ga vseeno razširilo in tako je prišel tudi v tujino. V njem se Kolakowski sprašuje »Kaj je socializem?« in odgovarja:

»Povedati vam bomo, kaj je socializem, a prej vam moramo reči, kaj ni socializem.

Družba, v kateri mora človek, ki ni ničesar storil, čakati doma, da ga pride ponj policija, ni socialistična.

In socialistična ni država, v kateri lah-

Veljko Kovačević se torej ni bal in je imenoval vraga z njegovim pravim imenom.

Po tako ostrih izjavah se zato upravičeno vprašamo, ali je Djilas na tajni razpravi res mirno odgovarjal na postavljena vprašanja, kakor to trdi jugoslovansko uradno poročilo? Toda naj je odgovarjal ali ne, naj bi bil namesto na deset obsojen na petnajst ali trideset let, moralna zmagovalca procesa sta on in njegova obramba, moralno sta zmagała stvar in spoznanje, ki ju zastopata.

WEST iz GORIŠKEGA

Štaubišča za pokrajinske uslužbence

V soboto 21. septembra je pričela in v četrtek 3. t. m. se je nadaljevala seja goriškega provincialnega sveta, ki je razpravljala in odobrila odstop nekoga zemljišča v Trzinu za zgradbo ljudskih stanovanj, razpis dražbe za nabavo tekočega kuriva za leto 1957-58, zamenjavo z goriško občino nekaj kosov zemljišča v ulicah Ospitale in Paolo Diacono, dodatne stroške pri zgradbi tehnično-trgovske šole z oddelkom za zemljemerstvo, obnovitev z nekaterimi spremembami dogovora s prosvetnim ministrstvom za priznanje veljavnosti osnovnošolskih razredov v goriškem zavodu gluhohelem, prispevek umetnosti, prispevek 50.000 lir folkloristični skupini iz Ločnika in toliko tudi razstavi furlanske umetnosti v Vidmu.

Nadalje je provincialni svet obširno razpravljala o zadevi nakazila prostorov za zgradbo stanovanj uslužbencem provincialne uprave, vsega skupaj v obsegu kakih 7000 kv. metrov. Stanovanja to sežidala Državni zavarovalni zavod s pravico odkupa v obdobju, toda zemljišče mora ta zavod dobiti zastonj. Leto 1954 se je bil provincialni svet izrekel za brezplačno odstop zemljišča, toda provincialni upravni odbor sklepa ni potrdil. Uradniki pa so zdaj ustanovili dve zadrugi, provincina pa jim je zemljišče nakazala po polovični ceni, kar so tudi sprejeli in se zavzeli plačevati ga v mesečnih obrokih skozi pet let brez obresti.

Z ozirom na zadržanje komunističnih svetovalec, ki so nekako vztrajali za brezplačno nakazilo zemljišča, je svetovalec dr. Sfiligoi izjavil, da bi bil on tudi za brezplačnost, če bi prizadeti uslužbeni na taki prošnji vztrajali, ker pa ne vztrajajo, se strinja in odobruje sklep odbora za polovični popust na ceni, brez obresti, po možnosti pa, je predlagal dr. Sfiligoi, naj se petletni rok za odplačevanje odkupnine podaljša tudi na deset let.

Ce pa bi svet sam vztrajal na brezplačnosti in tako sklenil, bi le škodil stvari sami, bodisi ker mora svet gledati na koristi vsega prebivalstva province in bodisi, ker bi provincialni upravni odbor tek sklep zavrnil. Tedaj bi bil možen priziv in zadeva bi se zavlekla zelo na dolgo, vse na škodo uslužbencev, ki upravičeno hrepenijo po lastnem stanovanju, kjer je človek sam sebi kralj in gospodar.

V bistvu — je nadaljeval dr. Sfiligoi — gre torej za delno ali polovično brezplačnost, in provinca je tako pokazala vso dobro voljo in znatno naklonjenost uslužbencem.

Po besedah še drugih svetovalec, odbornikov in predsednika semega, ki je ugotovil, da pri stvari gre za več kot polovični popust na ceni, če se upošteva še odpust obresti, je svet sklep odbora odobrila z izjemo enega samega vzdržanega glasu. Zadržanje komunistov je bilo namreč zares čudno: medtem ko sta tekom razprave dva vztrajala na brezplačnosti, je tretji bil tudi proti polovični ceni, češ naj uslužbeni plačajo polno ceno. Pri

glasovanju pa sta prva dva komunistična svetovalca glasovala za polovično ceno brez obresti, tretji pa se je glasovanja vzdržal.

Končno je svet odobrila še sklepe odbora glede natečaja za obnovo živinskih hlevov in kmetijskih dvorišč, glede prispevka za ostvaritev živinskega načrta v prihodnjem letu 1958 in glede dodatkov k proračunu stroškov za nadziranje lova.

S seje občinskega sveta

V sredo in petek, 2. in 3. t. m., je zasedal pa goriški občinski svet.

Slovenski svetovalci (dr. Sfiligoi, prof. Kacin, gg. Suligoi in Bratuž) so najprej poslušali županov odgovor na njih pismeno vprašanje od 21. avgusta o zadevi postrežnice ge. M. K. na strokovni šoli s slovenskim učnim jezikom, ki že 10 let sama opravlja od jutra do večera vse postrežniško delo pri šestih razredih šole, pa jo kljub temu smatrajo samo za pomožno postrežniško silo s polovično plačo skozi deset mesecev v letu.

Zato so omenjeni štirje svetovalci vprašali za pojasnila: zakaj tako ravnanje s postrežnico M. K., ki kot pomožna sila opravlja, namesto po tri ure na dan, polnodnevno vse delo postrežnice na šoli s šestimi razredi, ki jim zakon daje pravico dveh postrežnic. Nadalje so štirje svetovalci vprašali, ali ne bi kazalo imenovati M. K. za stalno postrežnico s polno plačo in imenovati celo še eno postrežnico na tisto šolo.

Župan je odgovoril, da bodo prihodnje leto uredili stalež postrežnic in tedaj vzeli v poštev tudi primer ge. M. K. Če pa ugotovijo, da opravlja vse postrežniško

delo, ji bodo že sedaj nakazali polno plačo.

V imenu tudi ostalih treh se je dr. Sfiligoi zahvalil županu za odgovor, s katerim da se vsi štirje le delno zadovoljujejo, zato da spreminja vprašanje v predlog za ureditev zadeve, po katerem naj svet razpravlja. Predlog pa, da bodo štirje umaknili, če bo omenjena postrežnica za svoje delo res plačana.

V ostalem pa so svetovalci odobrili več odločitev sklepov o zadevi šolskih poslopij in otroških vrtcev, ojačenja javne razsvetljave, tudi v ul. San Giusto v Podgori, prispevkov za javne telefonske govornice v Pevmi, Ločniku in drugod, Rdečemu križu za šolsko zdravniško ambulanto, razstavi furlanske umetnosti in glasbeni šoli.

Nadalje je svet potrdil sklep za odstop zemljišča v ulici sv. Mihaela za zgradbo begunskih stanovanj ter tudi sklep za najem 44-milijonskega posojila za izravnanje lanskega leta.

Naj omenimo še, da so štirje slovenski svetovalci predložili občinskemu odboru vlogo, vsebujočo 28 točk predlogov za napeljavo vodovodov na Gradiškoto, na vrh Sentmavra in v ul. degli Scogli, za asfaltiranje raznih ulic, n. pr. ul. Tabai, Alviano, Lantieri, za ureditev ulice XX. septembra, za ojačenje razsvetljave po raznih ulicah, za odpravo ostrega vogala na poti v Grojino itd.

Na seji je župan, na vprašanje, zagotovil, da bo odbor vloge proučil in ji po možnosti ugodil. Izrazil pa je mnenje, da bi morali postaviti tudi predloge za večje dohodke, ne samo za stroške. Svetovalci so obljubili, da se bodo pozanimali tudi za to vprašanje.

Poziv koroških Slovencev na vlado

Zastopniki Narodnega sveta koroških Slovencev, Hrvaškega kulturnega društva in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem o po skupnem posvetovanju dne 29. septembra t. l. poslali avstrijski zvezni vladi poziv, v katerem se v imenu vse slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, razočarani zgradila nad dejstvo, da ni zvezna vlada, kljub raznim zagotovilom, nič upoštevala njihovih predlogov pri urejanju osnutkov za uresničitev člena 7. avstrijske državne pogodbe, pač pa, da je menda ugodila namenom tistih organizacij, ki sovražno slovensko in hrvaško manjšino. Zato so omenjene organizacije upravičeno vznemirjene in za skrbljene, ker bi izdelani osnutki bistveno poslabšali sedanji položaj njihovih manjšin ter bi življenjsko ogrozili njih pravice predvsem na šolskem področju. V zvezi s tem poudarjajo dejstvo, kako avstrijska vlada dvojnomočno ravna, s tem da na zvit način polegoma zatira svoje narodne manjšine, po drugi strani pa trdno vztraja pri podpori zahtev avstrijske manjšine v Južnem Tirolu. Zaradi tega izjavljajo podpisniki poziva, da

nikakor ne bodo privolili kakršni koli ureditvi, ki bi skrunila pravice, priznane po 7. členu državne pogodbe.

Izražajo pa tudi željo in voljo za konstruktivno sodelovanje pri reševanju raznih vprašanj narodnih manjšin, ki ne smejo ločiti, marveč združevati narode.

Tudi mi se pridružimo našim koroškim bratom z željo, da bi uspešno dosegli svoje upravičene zahteve in pravice.

Socialistični poslanci za slovenske občine

Nemijeva socialistična poslanka, gg. Marangone in Bettella, sta te dni stavila pristojnemu ministrstvu vprašanje glede pomoči, ki so jo obmejne slovenske občine videmske in goriške province potrebuje.

Poslanca pravi, da bi bilo nujno potrebno prisločiti gmočno na pomoč tem občinam.

Slovinci smo gg. poslancema seveda za tako njihovo prizadevanje zelo hvaležni in upamo, da se bo ministrstvo pozivu tudi odzvalo.

Zdi pa se nam potrebno podčrtati, da ne gre samo za gmočno pomoč, ki so jo slovenske obmejne občine, povečini kmetijske in majhne, potrebne, ampak tudi jezikovno zaščito Slovencev v Italiji. Tudi na to važno zadevo naj bi se gg. poslanci spomnili, da se vendar enkrat ostvari jo določila 6. člena ustave.

SOVODNJE

Letino nismo imeli pri nas nič kaj dobro. Krompir, ki tvori navadno naš glavni pridelek, letos ni obrodil. Zlasti se je vzorno seme iz Holandske slabo izkazalo; prvo mu je škodil spomladanski mraz, nato pa še suša. Bolje je obrodil domači krompir. Ta izkušnja nas uči, da se ne smemo zanašati na novosti in ne opustiti sejanja tudi našega krompirja.

Ker je bilo poletje na splošno suho, je zaradi tega trpelo sočvice in tudi povrtina. Obojega je bilo le malo za prodajo.

V naši občini je vprašanje vode še vedno pereče, in pristojne oblasti naj se pozanimajo, da ga v najkrajšem času ugodno rešijo.

Ob zaključku izražamo željo, da bi delavsko središče zaposlili za popraviljanje ceste na Rojcah, ki vodi k Soči.

Benetke dobijo novo letališče

Zgraditi ga bodo na celini ter bo imelo dve vzletni progi, dolgi 2 km in pol, tako, da bo usposobljeno za najzahtevnejši mednarodni letalski promet. 60 odstotkov celotnih stroškov bo krila država, ostalo pa bo prispevala beneška občina in druge krajevne ustanove. Dela se bodo kmalu pričela.

SOCIALNA VPRAŠANJA

Enaka plača za enako kvalifikacijo

Pretekli teden se je vršilo v Milanu zborovanje za doseg enakopravnosti žensk na delovnem polju. Izglasovali so resolucijo, ki zahteva enako plačo za enako kvalificirano delo. To pomeni, da naj bodo ženske-delavke prejemale enako plačo kot moški, če so zaposlene pri istem kvalificiranem delu.

To je prav! Vprašanje je le, če so ženske-delavke sploh možne vsakega kvalificiranega dela kot moški. Morda se re-

Takoi v postelio!

Kako pobijamo azijsko gripo sebi in svoji okolici v korist?

Iz obširnih poročil, ki prihajajo iz krajev in dežel, kjer v tem času žanje azijska gripa bogato letino, so razvidne izkušnje zdravnikov in bolnikov, ki nas poučujejo, kako to hudo nalezljivo obolenje uspešno pobijamo.

V glavnem je azijska gripa — vsaj po dosedanjih opazovanjih — šibkejša narave kot pa je navadna influenza. Ta ugotovitev pa nas ne sme zapeljati v lahkomišelnost. Tudi ni izključeno, da se ne pojavi v težjih oblikah.

Splošni znaki azijske gripe so: nahod, glavobol, otopelost, bolečine po udih, suh kašelj, dvig telesne temperature. To stanje traja tri do štiri dni. Temu sledi rekonvalescenca teden dni. V tem času se bolnik počuti, kot da bi ga kdo pretepel in nagiblje k omotičavosti. Izgleda, da je prav ta zadnji pojav značilen za azijsko gripo.

To je splošna podoba sedanje epidemije, ki pa se seveda od slučaja do slučaja lahko spremeni. Mladi, krepki ljudje reagirajo huje od starejših, zato pa morajo starejši skrbno paziti na srce.

Ob prvih znakih obolenosti moramo nemudoma v posteljo! To je prvi in najvažnejši ukrep v korist samega bolnika in tudi v interesu soljudi. Nesmiselna je vsaka brezbrzičnost in zavlačevanje! Z nemarnostjo se vdajamo samo varljivi zanesljivosti in zapravljamo čas za lastno ozdravljenje. Kakor hitro čutimo vročino, takoj v posteljo! Bolniku obilno strežemo z vročim čajem in skrbno pazimo, da je dobro pokrit. Normalno se bomo nadleže na ta način iznebili že v

dveh ali treh dneh. Če se vsakdo izmed nas drži teh ukrepov in se sam takoj izloči iz prometa, potem bomo preprečili eksplozivni potek epidemije in tudi stisko, ki je posledica razvijanja bolezni.

Pametno in razsodno prebivalstvo lahko s svojim discipliniranim obnašanjem mnogo doprinese k ugodnemu poteku epidemije. Zato še enkrat: pri najmanjših znakih — takoj v posteljo! Tako se najbolje zavarujemo in okužimo čim manjše število soljudi.

Koliko časa je bolnik nevaren?

Na azijski gripi obolen bolnik je za svojo okolico nevaren, da jo okuži, vse dokler kiha in kašlja in dokler ima vročino. Ko se mu je telesna temperatura vrnila na normalno (36,6 stopinj C), se lahko spet pokáže ljudem.

Splošno je znano, da se bolezen prenasa v obliki drobnih kapljic z infekcijo dihalnih organov.

Koliko časa poteče od okužbe do izbruha bolezni? Inkubacijska doba, tako imenujemo ta čas, traja eden do dva dni. Bolezenski pojavi pa lahko nastopijo tudi v teku pol dneva.

Se lahko varujemo z injekcijami?

Z najnovejšimi izsledki nam služijo tudi zaščitne injekcije. V Rimu, v Švici, na Angleškem in zlasti v Združenih državah so že iznašli ustrezajoče serume. Za azijsko gripo pa bi po mnenju številnih zdravnikov pomenila splošna uporaba isto, kot če bi vrabce streljali s topovi, ker je obolenje samo po sebi zelo lahke narave. Cepljenje v širokem obsegu je vse predrago in tudi še premalo preizkušeno. Navadno prihaja znanost s takimi ukrepi tudi prepozno. Cepiva bi morali imeti na razpolago samo za zelo izpostavljene bolnike; predvsem za starejše ljudi in tiste, ki bolujejo na srčnih motnjah itd. Za vse tiste bolnike pač, pri katerih se je bati komplikacij. Prav komplikacije so pri obolenju na tej gripi najnevarnejše. Gripa namreč pripravljata ugodna tla za izbruh drugih obolenj.

Po prvi svetovni vojni je razsajala španska gripa. Njena stalna spremljevalka je bila takrat pljučnica. Današnja azijska gripa spremlja pljučnica le v zelo redkih primerih. Takrat je veljalo načelo, da je treba vsakega bolnika takoj prepeljati v bolnišnico. Tako so se bolniki medsebojno okuževali in se je njihovo stanje samo še poslabšalo.

Danes se bolnišniškega zdravljenja a-

GORISKI OKTET »PLANIKA«

priredi

v soboto 12. oktobra ob 20.30 in

v nedeljo 13. oktobra ob 17. uri

v Marijinem domu na Placuti

Pevski koncert

Na sporedu so umetne in narodne pesmi.

zijske gripe poslučujejo le v izrednih primerih, zato pa čim skrbneje bolnika izolirajo.

Vodja ameriške zdravstvene službe, dr. Burley, meni: »Azijska gripa je razmeroma lahko obolenje, hudo je samo to, da napade tako visoko število ljudi.« Pri nas množičnega obolenja zaenkrat še ni. Če pa bi nastopilo, potem se tega ne smemo preveč prestrašiti. Če nas obišče kitajski gost, ga sprejemo tekoj v posteljo, nalivamo ga prdno z vročim čajem, da se in njega temeljito prepotimo, pa ga bomo hitro spravili tja, od koder se je vzel.

NOVICE IZ SLOVENIJE

USPEH TURISTICNE SEZONE

Urad za statistiko je sporočil, da je letos obiskalo razne kraje Jugoslavije 2 milijona in pol turistov. Tle seveda niso bili vsi iz tujine. Lani, ki je bilo po mnenju strokovnjakov zelo slabo turistično leto za Jugoslavijo, je bilo turistov 2.240.000. S številom turistov so se povečale tudi prenočitve, in sicer, v primerjavi z lanskim letom, za 2 milijona in pol. Statistika se nanaša na prvih 7 mesecev.

PROIZVODNJA NAFTE

Proizvodnja nafte v Jugoslaviji stalno raste, dasi nimajo podjetja dovolj sredstev na razpolago. Letos so v prvih osmih mesecih pridobili 259.486 ton surove nafte, tako da izgleda, da bodo letos pridobili vsega skupaj 384.000 ton surove nafte. To se seveda premalo za jugoslovanske potrebe, čeravno je znano, da je v Jugoslaviji malo vozil. Za kritje domačih potreb morajo domače rafinerije prečistiti 1.028.000 ton surove nafte. Letos mora torej Jugoslavija uvoziti preko 600.000 ton surove nafte.

NOVA LADJA

V puljski ladjedelnici so dogradili novo ladjo »Uljanika« z nosilnostjo 10.500 ton. To je prva ladja take nosilnosti, ki je bila kdajkoli zgrajena v puljskih ladjedelnicah. Ladja je opremljena z Dieslovim motorjem 4800 konjskih sil, ki je bil tudi zgrajen v puljskih ladjedelnicah. Motor ladje bo razvijal hitrost 14 vozlov na uro.

GOSPODARSTVO

SETEV PSENICE

Ko se pripravljamo sedaj na setev pšenice, je prav, da poudarimo tri važne stvari, katere so nujno potrebne, da jih poznamo in uveljavimo, če hočemo doseči zadosten donos pridelek. Te so: pravilna priprava zemlje, t. j. globoko oranje, po možnosti s traktorjem, očiščenje stranskih jarkov, da bo voda prav odtekala, ter dobro pobiranje zemlje, tako da zemljo čim bolj zdobimo in izravnamo, da ne ostanejo kotanje, kjer bi utegnili postajati voda; primerno pognojitev površine in pravilna izbira semena, katero mora odgovarjati posamezni sestavini zemlje, in predvsem uporaba selekcioniranega semena. Ako dostavimo vsem tem trem pogojem, bomo ob ugodnih vremenskih pogojih dosegli prav gotovo obilen pridelek.

Najprimernejši čas za setev pšenice je od sedaj do približno 10-15. novembra. Če po tem času nastopi mrzlo vreme, smemo sejati samo amina, ki prenašajo mraz. Kakor rečeno, moramo torej zemljo dobro preorati in izravnavati površino. Takoj ko jo preorjemo, moramo pobrati, ker se zemlja zdrobi le dokler je sveža. Če bomo gnojili s hlevskim gnojem, bomo njivo, kjer je prej rastla koruza, najprej izravnavali lehe s primernimi orali, nato potrosimo na površino hlevski gnoj ter ga podorjemo. Zlasti je tako gnojenje priporočljivo, če mislimo med pšenico v pomladi posejati deteljo. Njivo, katero smo pognojili s hlevskim gnojem, ali kjer je prej ravel krompir in je bila torej z gnojem pognojena, bomo dopolnili gnojitev s superfosfatom in kalijem, ker, kakor vemo, je hlevski gnoj najpogostejše gnojilo. Je pa precej ubog na fosforju in kaliju. Če je torej njiva pognojena s hlevskim gnojem, bomo to pognojili še s približno 50 kg superfosfata in 30 kg kalija na 1.000 kvadr. metrov. To količino lahko primerno zvišamo, če hočemo doseči večji donos.

Njive pa, katere niso pognojene s hlevskim gnojem in jih bomo pognojili samo z umetnimi gnojili, bomo poleg superfosfata in kalija gnojili še z amonia-

kom. Ker pa je znanstveno ugotovljeno, da rastline, poleg glavnih treh hranilnih snovi, t. j. dušika (amoniak), fosforja (superfosfat) in kalija, potrebujejo tudi razne druge snovi, kakor so cin, bor, magnezij itd., bomo namesto omenjenih treh glavnih gnojil gnojili s tako imenovanimi sestavljenimi gnojili, katere vsebujejo poleg dušika, fosforja in kalija tudi razne mikroelemente.

Priporočamo zlasti sestavljeno gnojilo imenovano PKN. Tega potrosimo od 50-70 kg na 1.000 kv. metrov površine, kakor je zemlja pač več ali manj potrebna gnojilne. Ko smo gnojilo raztrosili, prevlečemo njivo z brano, da tako gnojilo nekoliko pokrijemo in ga spojimo z zemljo, in njiva je pripravljena za setev. Prav je, če preorana zemlja nekoliko počiva, predno bomo sejali.

Kakor smo že omenili, moramo za setev izbrati zemlji primerno seme in po možnosti le selekcionirano, katero dobimo v kmetijskih konzorcijskih in za katera lahko dobimo državni prispevek 3500 lir na 100 kg, tako da nas stane le nekaj nad 6000 lir za 100 kg. V zadnjih par letih se je izkazala povsod kot najuspešnejša vrsta pšenice »S. Pastore«. Seme moramo razkužiti, preden ga posejemo, in sicer uporabljamo v ta namen prah Caffaro ali kako drugo močnejše razkužilo, ki ga dobimo v prodaji v kmetijskih konzorcijskih in pri tvrdki »Vinoagraria« v Gorici.

Pšenico nasujemo z kanglo ter dodamo nekaj tega prahu, nakar vse dobro premešamo in seme je razkuženo. Rabimo približno 250 gr prahu na 100 kilogramov semena. Sejati bomo po možnosti le s sejalnikom, ker le tako bomo posejali povsod enakomerno in primerno globino. Opustiti moramo sejanje z roko na dež in nato z zabranjanjem, ker se s tem seme neenakomerno porazdi in ga tudi mnogo ostane po vrhu zemlje in ne bo kalilo, če ne nastopi daljše deževno vreme. Na vsakih 1.000 kv. metrov površine porabimo 20-25 kg semena. Manjša količina velja za setev setev, večja pa za zadnje dneve setev, v novembu.

IZ ŽIVLJENJA LJUDSKIH DEMOKRACIJ

Čenstohovski čudež

Najznamenitejša božja pot v vsej Vzh. Evropi je mesteca Čenstohov na Poljskem. Tu se je zgodil pred tri sto leti pravi, pravcati čudež. Takrat so samostanski menihi s pomočjo nekaj ducatov poljskih bojevnikov pognali v beg deset tisoč švedskih vojakov, ki so oblegali obzidje samostana sredi zime, mesec dni dolgo.

Ta čudež so pripisovali dragoceni Marijini sliki v Jasni gori, ki so jo dolgo predtem iz starega Bizanca prenesli v to samotno poljsko naselje.

Pred časom je časninar Josip Alsop obiskal Čenstohovo na Jasni gori. Napisal je, da se pred tri sto leti morda ni zgodil pravi čudež, da pa je sam pravi čudež doživel v teh dneh v Jasni gori.

Predstavlja se, pravi časninar, visok hriček, ki je ves posut s predmeti majhnega, mračnega industrijskega mesta. Skozi drevje vodi na vrh hriba široka pot. In tu pričena čudež. Sam vrh so izravnavali in nastal je razsežen prostor, najmanj trikrat tako velik, kot je trg sv. Petra v Rimu. En sam orjaški steber stoji sredi tega trga in nosi Kristusov kip s trnjevo krono. Vse trg je prenapolnjen ljudi. Tu stoji množice z molitveno potrpežljivostjo, moški in ženske, mladine in otroci. Gotovo jih je nekaj sto tisoč. In vsi so obrnjeni proti cerkvi, proti pravistemu zidovju, ki so ga menihi branili pred švedskimi napadalci.

Nenadoma se pojavi dolga procesija, pravi gozd zastav, številni pevski zbori. Pred cerkvenimi vrati je postavljen visok oltar. Pred njim stoji menih in daje znamenja v mikrofon. Množice zapojejo himno, ki poveljuje čudež Jasne gore: »Na vrhovih Čenstohov«. Polno uro stoji tu množice in prepevajo himno za himno, obrnjene proti tribuni okrog oltarja, ki se počasi polni z duhovščino. Najprej prihajajo poljski škofje v svojih bogatih oblačilih in mitrami na glavi. Pri radovednem ugotavljanju pa se opazujelec kaj kmalu prepriča, da se mašniška oblačila skrojena iz starih zaves in precej ubožne svile komunističnega Pekinca. Poljske cerkve danes ni bogata na dobrinah tega sveta. Nenadoma je množica umolknila, kardinal Wyszyński se je usedel pod škrlatno rešeto baldahin poleg oltarja. Pameten pogled v blede asketske obraze je v trenutku pregledal vso sceno. Godbe je prekinila tišino, in Baranjak, poznaniški nadškof, je prišel z mašo.

Po končani maši je stopil na prižnico sam kardinal. Pripovedoval je zgodovino kralja Ivana Kazimirja, ki je Poljsko posvetil Devici Mariji, nato pa je bil mnemija, da je prišel čas to posvetitev obnoviti z novo prisego. Počasi, z močnim moškim glasom je izgovarjal prisego. Je to svojevrstna prisega, govori o težkočah, s katerimi se bori industrija, pridiga o alkoholizmu, ki je pravo prokletstvo za deželo, o pomanjkanju discipline, ki se po osvoboditvi čedalje bolj širi. Mnoga

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

V TRSTU
V soboto 12. t. m. ob 20.30 v dvorani
»A. Sirk« v SV. KRIZU,
v nedeljo 13. t. m. ob 16. in ob 20. uri
v Prosvetni dvorani v GORICI
Branislav Nušić

ŽALUJOČI OSTALI

komedija v treh dejanjih

POD CRTO

Izvečki iz knjige
Milovana Djilasa „Novi razred“

III.

Smoter in sredstva
za doseglo namena

Vsako revolucijo nujno spremljajo nasilja in krutosti, toda za razliko od drugih revolucij so komunisti vse to obdržali in še ojačali tudi potem, ko so si zagotovili oblast. Nasilja in krutosti so postale sestavni del novega ustroja. Novi razred stalno govori o svojih idealističnih ciljih, toda v glavnem za to, da opraviči neopravičljiva sredstva, ki se jih poslužuje za svojo ohranitev na oblasti. Povsod se komunisti najprej potegujejo za idealno ureditev človeške družbe, prav tako povsod ta idealizem sčasoma vodni na poti za polastitev oblasti in premoženja, dokler od prave vsebine ne preostane drugega kot zunanja oblika in strogo predpisov. Monolitna partija pretvarja svoje prvotne idealiste v birokratične avtomate brez vsake morale in idealov.

Zaradi detronizacije stvarnika novega razreda, Stalina, se novi razred morda ne bo mogel več prepričati o tem, da namen opravičjuje sredstva; da pa si obdrži vrhovno oblast, niti v bodoče ne bo zbiral sredstev, tudi če se bo pri tem poslužil tudi takih, ki jih ne bo mogel prikriti. Res je, da so se temelji porušili in uničili samega stvarnika novega razreda, Stalina. Saj je nekdo namen prožil moralno-kritično za sleherni sredstvo. Če se novi razred odreče porabi takih sredstev, bo s tem sejal seme dvoma v iskrenost samega namena.

Bistvo modernega komunizma pred-

prikrita opozorila so izvenle tudi proti sedanjim komunističnim vladavinam. Ni bilo popolnoma jasno, ali so množice njegovo besedo tudi doumele. Ko pa jih je pozval, naj prislego za njim ponavljajo, je spregovorilo sto tisoč: »Prisegamo ti, Marija, kraljica Poljske, prisegamo ti iz srca!«

Tedaj se je vitka roka dvignila k blagoslovu. Na dano znamenje je zadonela bojna pesem Poljske: »Veliki Bog, večni zaščitnik Poljske dežele.«

Sončno jutro se je bližalo koncu, in morje ljudstva se je počasi razšlo. Mnogi so zajtrkovali na prostem, tisoči pa so stali v dolgih vrstah in čakali na svojo molitev pred sliko milostpolne Čenstohovske Marije. Ob večernem mraku pa se je množica množica spet zbrala na ogromnem prostoru. Ta je bila še večja, še močnejša kot je bila dopoldne. Tu in tam so se zabesketale posamezne svečke, ki so jih senčile dani, vse razrite od dela. Zopet so zaorile stare himne, medtem ko se je procesija razvila pod zidovje. Stotisoči so prepevali litanije Matere božje. Kardinal pa je ponovil dopoldansko prisego.

»Razumeti morate,« je dejal kardinal prisluškujočim množicam, »to, česar ni mogla razdeljati varljiva doktrina, še vedno lahko uniči narodna demoralizacija. Vi ste pokolenje junakov, in vam je Bog podelil resno dolžnost, da ne zapravite tega, kar je bilo rešeno s krvjo vaših očetov.«

Tako je končala pridiga. Stevilna množica je še enkrat z istim navdušenjem zapela poljsko borbeno popevko. Nato je prišel čas, da se napotijo množice skozi noč domov.

Potovanje kraljice - velika skrb Anglije

Britanska kraljica Elizabeta odhaja v teh dneh, skupno s princem Filipom na uradni obisk v Ameriko. Po načrtu bi morala v sredo 16. t. m. dospeti v Kanado.

Angleška državna policija, ki je bolj poznana pod imenom Scotland Yard, pa je objavila, da pripravljajo skupina irske republikanske armade atentat na kraljico Elizabeto II. »Irska republikanska armada« je podtalna organizacija irskih nacionalistov.

Ta vest je vzbudila ne samo v Veliki Britaniji, pač pa tudi po ostalem svobodnem svetu mnogo vznemirjenja. Povsod se sprašujejo, ali bo pod takimi okoliščinami angleška kraljica sploh odšla na že dolgo pripravljeno pot.

Kdo so ljudje, ki strežijo po življenju britanske kraljice? Le malo je ljudi, ki vedo, kdo so zaročniki. Straže po angleških vojašnicah v Severni Irski to organizacijo hudo dobro poznajo. Pogostokrat zaropota v temnih nočeh strojnica, plane požari, se raztreskajo bombe in pekleniški stroji. Organizacija »Irske republikanske armade« (IRA) stremi in hoče tudi uresničiti združitve Severne in Južne Irske. Južna Irski (Irski je otok na severozahodni strani Britanskega otočja) je samostojna država. Severni del otoka pa spada k družini britanskih držav.

Nihče ne ve za številno moč te podzemne armade. Nekateri cenitve govorijo o 1500 mladih fantih. Stevilno niti ni važno; resnica je, da služijo v tej erjadi pogumni in odločni ljudje. Kljub preganjanju tako s strani britanske vojske in tudi s strani vlade Južne Irske

stavlja oblast — oblast v rokah novega razreda. Ideje, ki so bile spočetka važne, ne igrajo več nobene večje vloge. Komunisti je kot ideologija v glavnem končal svojo pot. Oblast je postala sama sebi namen. Revolucionarni komunizem je potreboval oblast za prevzem nadzorstva; dogmatični komunizem je s pomočjo oblasti ustvaril nov ustroj, in oblast je spet potrebna sedanjemu nedogmatičnemu komunizmu za ohranitev tega ustroja. Oblast je danes sredstvo in cilj obenem. Ta naj novemu razredu služi za ohranitev njegovih privilegijev in lastniških pravic.

Narodni komunizem

Komunizem je in mora ostati različen za vsako državo, in to prvenstveno kot posledica različnih zgodovinskih razvojev. Enakosti komunističnih držav so: prirodna enakost oblasti in lastnine, podobnost mednarodnih pogledov in istovetna ideologija. Toda napačno bi bilo prezreti ali podcenjevati važnost razlik med državami, ki varirajo z ozirom na to, ali so bili komunisti več ali manj neodvisni pri zavzetju oblasti. Cim priprežniške države postanejo močnejše, se bodo skušale obresti sovjetske nadvlade. Kjer pa si je komunistična revolucija priborila neodvisno zmago, kakor je to slučaj v Jugoslaviji, postajajo trenja z drugimi komunističnimi državami neizogibna, posebno še s Sovjetsko zvezo.

Pojem narodnega komunizma je postal pomemben šele po drugi svetovni vojni kot posledica sovjetske zavojevalnosti. Nove smernice sovjetskega komunizma lahko spremenijo odnose med Sovjetsko zvezo in drugimi komunističnimi državami, vendar jih ne moremo ukiniti. Sovjetska dejavnost namreč ne sloni samo na potrebah komunizma, temveč tudi na zahtevah ruskega imperijalizma, čigar

Po stopinjah Gestapa

Sredi septembra letos so sovjetski agenti poskušali zastrupiti bivšega kapitana proslule sovjetske policije MVD, Nikolaja Hohlova, ko se je udeleževal zborovanja založbe »Posev«, ki je last ruske protikomunistične organizacije N. T. S. v Frankfurtu n/M. Prav v tem mestu bi moral Hohlov meseca februarja 1954 s sodelovanjem dveh nemških agentov s skrivnostnim orožjem ubiti voditelja ruske odporniške organizacije NTS, Georgija Okoloviča, o čemer je svoječasno »Demokracija« obširno poročala.

Sedaj se je Kremelj odločil, da to neprijetno pričo sovjetskih zločincev z zastrupljenjem likvidira. Hohlov je pred kratkim zaključil svoje spomine pod naslovom »Pravica vest«. Dejansko je to delo nekaj dnevnih agenta-obveščevalca. Nekaj izvečkov tega dela je založba »Posev« že izdala. Hohlov je želel, da njegovo delo izide najprej v ruščini, ker je hotel, da bi najprej svojemu lastnemu narodu odkril prostost in nesramna sredstva, katerih se poslužuje komunistična strahovlada. Delo vsebuje tri glavna poglavja: »V imenu Sovjetske zveze«, »V imenu ljudstva« in »V imenu vest«. Tu se nam ne odvija samo Hohlovo življenje, pač pa trpljenje ruskega naroda in zločinske kremeljske metode delovanja sovjetske tajne policije in njenega vohunškega omrežja.

Ze nekaj let živi Hohlov v Združenih državah. Uveljavil se je s svojimi predavanji pred ameriškim ljudstvom o življenju v Sovjetiji. Veliko zanimanje je vzbudil tudi njegov nastop v ameriški televiziji.

Zborovanje založbe »Posev« je trajalo v Frankfurtu tri dni. Dne 15. septembra je Hohlov obedel v restavraciji »Palmengarten«. Čez nekaj ur se je zgrudil s težkimi znaki zastrupljenja. Hohlov, ki leži težko bolan v ameriški vojaški bolnišnici, je prepričan, da ga je hotel Kremelj ugonobiti z nekim azijskimstrupom.

se ponavljajo napadi na britanska munijska skladišča, pa tudi na banke. S tako pridobljenimi sredstvi organizirajo in financirajo atentate proti britanskim oblastem. Do sedaj so se irski teroristi izogibali političnih umorov. Ali so sedaj spremenili svojo moralo? Ali je Elizabeta v resnici v smrtni nevarnosti? Ali jo je mogoče uspešno zaščititi? To so vprašanja, ki danes zanimajo svet.

V Kanadi bo Elizabeta verjetno varna pred irskimi teroristi. Ko pa bo prisotvala svečanostim v spomin ustanovitve prve britanske naselbine v Ameriki, v mestecu Jamestownu in stopila v voz, ki naj jo prepelje v Združene države, bo nevarnost njena stalna spremljevalka.

Kraljica Elizabeta bo v Združenih državah obiskala številna mesta, kjer so naseljeni Irci. Ti so se izselili z rodne zemlje prav zaradi britanskega zatiranja njihove domovine v preteklosti.

Se pred alarmantno vestjo o nevarnosti, ki preti britanski kraljici, so oblasti podvezle obširne varnostne ukrepe. Sedaj so te ukrepe še okreplili. Tako bo kraljica pri svoji vožnji po New Yorku, ki je predvidena za nedeljo 20. oktobra,

Mladinski literarni natečaj

SLOVENSKA PROSVETNA MATICA razpisuje, kot običajno, nagradni literarni natečaj. Najboljši prispevki bodo objavljeni v božični številki »Demokracije« v prilogi UTRUPI. Prva nagrada 3.000, druga 2.000, tretja 1.000 lir in naslednje v obliki knjižnega daru.

Prosimo vse sodelavce, da nam pošljejo gradivo pred 10. novembrom t. l. na naslov uprave »Demokracije«, ul. S. Anastasio 1-c - Trst.

Slov. prosvetna Matica - Trst

razlog se krije z izkoriščevalno in despotično naravo novega razreda. Narodni komunizem je danes splošen pojav komunizma, in z njim so prizadete vse komunistične države. Sovjetska zveza je morala spremeniti svojo taktiko ter danes osredotočuje svoje napore z gospodarskimi izpolnitvami sovjetskega tabora. Vendar to ne more trajati dolgo; čim bolj se namreč narodne vladavine krepijo, tem bolj se utrjuje težnja z osvoboditev izpod sovjetskega nadzorstva.

Moskva ni več svetovno središče komunistične ideologije. Narodni komunizem ograža sovjetski imperijalizem, zato se mu protivi. Dokler pa te vladavine ostanejo komunistične, ostaja privlečen njihov izvor, Sovjetska zveza. Narodni komunizem se v resnici trudi, da se spremeni narava mednarodnih odnosov.

Napačno bi bilo pričakovati od teh vladavin, vstavev Jugoslavijo, da bi se mogle razvijati v smeri socialne demokracije. Razkola ni mogoče premostiti, dokler se bistvo gibanj socialne demokracije in komunizma ne spremeni. Vselej bi sodelovanje utegnlo koristiti, toda popolno zblizanje je izključeno. Najpomembnejši učinek bi utegnli narodni komunizem imeti na komunistične stranke v nekomunističnih državah. Krajevne okoliščine, posebno spoznanja delavstva, da lahko doseže svoje cilje z volitvami in parlamentarizmom, utegnajo vplivati na voditelje teh komunističnih strank, da storijo korake za ohranitev vpliva nad delavstvom tudi za ceno oslabljenja zvez z Moskvo. Razvoj destalinizacije, ki je uničevala ideološko središče, kakor tudi še druga dejstva silijo te voditelje vedno bolj v to smer. Potrditve smernice XX. kongresa komunistične partije Sovjetske zveze, po kateri parlament lahko služi za »neko obliko prehoda na socializem«, je bil izraz prizadevanja Moskve, da o-

Kam plove Tito?

Odkar je Gomulka zapustil Beograd, priznavajo jugoslovanski komunisti kar očitno, da brezpogojno delijo in podpirajo kremeljska stremeljenja v vseh vprašanih zunanje politike Vzhodnega bloka. Potem ko je v poljsko-jugoslovanski izjavi Tito priznal mejo na Odri in Nisi ter obstoj dveh Nemčij, kar je v popolnem nasprotju z njegovimi zatrjevanji še pred nekaj leti, se je Titova Jugoslavija strumno postavila pred Glavno skupščino OZN v vrsto poslušnih kremeljskih pripreznic.

Posebno jasno pa se je Titova zunanje-politična zastava zasukala na kremeljsko stran v njegovem članku, ki ga je objavila ameriška revija »Foreign Affairs«. V tem članku izjavlja jugoslovanski diktator, »da je bila zahodna varnostna politika za časa Stalina razumljiva, da pa je danes, po štirih letih njegove smrti, težko zagospasti, da se v nekaterih zahodnih krogih nezaupanja proti sovjetski politiki ne samo vzdržujejo, pač pa celo poglabljajo. To ne glede na to, da se odgovorni sovjetski voditelji trudijo Stalinove pogrške popraviti.«

Tito zapušča Zahod

Tito enostavno pripisuje Zahodu vso odgovornost za obstoječe stanje. Tak očitni odklon Tita od Zahoda in njegovo poživljanje na toliko opevano nevtralnost, koeksistenco in tretjo silo si je lahko razlagati samo z notranjim razvojem v celotnem komunističnem oblastniškem območju.

Vso komunistično politiko povojnega časa karakterizira strogo osebna politika. Tito seveda ne gre za podpiranje Sovjetije, pač pa veljajo vsi njegovi današnji napori obračanja zastave po vetru krepitvi Hruščeva v njegovi osebni borbi za

sedela v posebnem avtomobilu Cadillac, ki je obdan z oklepom in tudi šip ne prebije nobena krogla. Tudi v ostalem je za varno spremstvo vse preskrbljeno.

Ali pa je sploh mogoče popolnoma zavaruovati kraljico življenje? Pri sprejemu v hotelu Waldorf-Astoria bo prisotnih 6 tisoč ljudi. Pri vožnji po New Yorku bodo kraljico pozdravljali s tradicionalnimi papirnatiimi zvezki. Kdo lahko jamči za življenje kraljice, če se iz nebotičnikov vsipajo oblaki papirja in se med te oblake vhitajo ročna bomba?

Nobenega dvoma ni, da je kraljica Elizabeta II. v resni življenjski nevarnosti, posebno še, če k temu dodamo, da so maja meseca lanske leto, ob času ciprske krize, pozaprl več atentatorjev, ki so stregli po življenju princa Charlesa in same kraljice. Ko je kasneje kraljica obiskala Kopenhagen, je bilo vse mesto nabito policije.

Potovanje kraljice Elizabete II. v Ameriko bo vsekar velika skrb Velike Britanije. To skrb pa bodo morale deliti tudi še druge države, z levjim deležem Združene države.

hrani svoje nadzorstvo nad narodnimi komunističnimi strankami.

»V trditvah sodobnega komunizma, da je — če že ne edini in brezpogojno pravi nauk — v vsakem slučaju pa najvišja znanost, ki sloni na dialektičnem materializmu, je skrito eme njegove samovlade.« (Stran 2.)

»Skoraj nihče ni ostalo od prvotnega marksizma. Na Zahodu je izumrl ali pa je na tem, da izumre; na Vzhodu pa je zaradi ustoličenja komunistične uprave ostala od Marxove dialektike in materializma samo sled v formalizmu in v dogmatizmu; ta preostanek izkoriščajo za utrditev oblasti, za opravičilo trinitstva in za nasilje nad človeško vestjo.« (Str. 9.)

Komunizem kot somovlada

»Pri prejšnjih revolucijah se je izkazala bojna sila in nasilje revolucije za o-viro gospodarstva, čim je bil premagan stari red. Pri komunističnih revolucijah so bojna sila in nasilje pogoj za nadaljnji razvoj in celo za napredek. Prejšnji revolucionarji so izjavljali, da je sila in nasilje samo potrebno zlo in sredstvo za doseglo namena. Geslo komunistov pa je, da se sila in nasilje povzdigneta na vzvišen podstavek čedenja in da je nasilje težnja vseh teženj.« (Strani 21-22.)

»Totalitarno trinitstvo in nadoblast novega razreda, ki se je rodil za časa revolucije, sta postala jarem, izpod katerega curlje kri in znoj družbe. Revolucionarne poteze so se prenosovale v reakcionarno oblika.« (Stran 72.)

»Ideološka enotnost partije je duhovna podlaga za osebno diktaturo. Brez tega soglasja si osebne samopasja ni mogoče zamisliti. Enotnost je izvor in moč diktature in obratno. To je sicer razumljivo, saj je monopol na človeško misel, oziroma obvezna ideološka enotnost samo do-

oblast proti notranjim nasprotnikom. Ta borba je pričela s Hruščevim pogonom na skupino Molotov-Malenkov in še dolgo ni zaključena. Po mnogih znakih so-deč prihaja ta borba v zadnjem času v odločilno obdobje. Da je Tito primoran postavljati vse na kocko samo zato, da se obdrži na oblasti Stalinov samozvani naslednik, dokazuje, da je stvarni položaj Hruščeva v Sovjetiji vse prej kot ugoden.

Na Hruščevu pa visijo privezani na življenje in pogin vsi tisti komunistični poglavarji, ki so prepričani, da bi se komunizem kot ideja in tudi kot politična sila lahko izognili svoji katastrofi, v katero ga neizogibno vodijo barbarske Stalinove metode in Hruščeva maščevalnost ob zatiranju medžarske protikomunistične revolucije. V tej osebni borbi za obstanek tiči ključ, ki nam pojasnjuje ne samo preobračanje Tita, pač pa tudi Gomulke, ki je na svojo »poljsko pot v socializem« v teku letošnjega leta že popolnoma pozabil. Res pa je tudi, da mu sedanje dijaške demonstracije v Varšavi poskušajo osvežiti spomin na volilne obljube, s katerimi je bil lanske leto tako dorežljiv.

Ze ob Hruščevih obiskih na Češkem in v Vzhodni Nemčiji je bilo jasno, da se Hruščev na vse pretege trudi, da bi ponovno utrdil sovjetski položaj v vzhodnih priprežniških državah, ki so se je nevarno zsmajal ne samo na Poljskem in Madžarskem, pač pa tudi v Bolgariji, Vzhodni Nemčiji in celo v Romuniji. Discipliniranje priprežniških kolonij, ki so jih daleč prekosile afriške in azijske kolonialne države in ki so si prav v tem času izbojevale resnično samostojnost, je prva Hruščeva skrb. Protikolonialna propaganda, ki jo Kremelj vrli do obrabljenosti, je dosegla za Moskvo neprijetne pobude ne samo med priprežniki na Vzhodu, pač pa tudi med komunističnimi agenturami na Zahodu.

Utrditve položaja v vzhodnih priprežniških državah je za Hruščeva bistveni predpogoj za njegovo osebno zmago v Kremlju. Nedvomno sta Tito in Gomulka tista dva komunistična poglavarja, ki bi ga lahko najučinkovitejše podprla. Ker pa sta na Hruščevi zmaji oba življenjsko zainteresirana, ne prihaja Hruščeva zahvalna nagrada, ki bi jo moral plačati za te usluge, do takega izraza kot na Zahodu nekateri domnevaro.

Hruščeva protiplačila?

Med ta protiplačila spada v prvi vrsti znani načrt tako imenovane »Balkanske federacije«, ki jugoslovanskim komunistom ne da miru od konca druge svetovne vojne dalje. Pobuda romunskega ministrskega predsednika Stoika za sklicanje balkanske konference je že neke vrste avod v načrte te federacije. Sodelovanje vseh balkanskih komunističnih vladavin pod Titovo taktirko naj bi pomnilo prvo fazo takega razvoja.

Načrt Balkanske federacije pa naj bi ga izvajali v kakršnikoli že zunanji obliki pa je zadeva, s katero se nevarno kri-žajo koristi Moskve in Beograda. Tito je zato hudo previden, ker se zaveda, da bi vsaka nepremišljena prenašljivost samo omajala Hruščevo trdnost v Kremlju, do-seadanje zadržanje pa bi na drugi strani ostarelega in nestrpnega diktatorja v Belem dvoru ponovno spravilo iz ravnotežja.

Pri sedanjem zbliževanju Tita z Moskvo so po sredi v prvi vrsti Titovi o-sebni interesi. Tito se ne zadovoljuje več s sviranjem pete violine same v Jugoslaviji. Njegove ambicije segajo daleč preko jugoslovanskih mej. Tudi Tita je o-mamila apetit po vplivnostnih področjih. Z obvladanjem Balkana bi Tito mogoče za-betoniral svoj vpliv v svetovni politiki.

Komunistična pravnost

»Demagostvo in potvarjanje resnic je neizogibno načelo komunističnih voditeljev. Objubljeni morajo najidealnejšo družbo in odpravno vsakega izkoriščanja.« (Stran 31.)

»Oblastnost ali politiziranje kot pokle v komunizmu je za vzor tistim, ki hlepijo ali imajo izgled živeti kot priskledniki na stroške drugih.« (Stran 46.)

»Brezvestno častihlepe, hinavstvo, klečeplavstvo in nezaupljivost, vse to nujno narasta. Poklicna stremuštva in ed-no bolj prodorna birokracija so neozdravljive bolezni komunizma. Ker so se komunisti preobrazili v gospodarje in ker samo »vdanost« stranki, razredu in »socializmu« odpira pot na oblast in do posebnih gmotnih prednosti, je brezvestno častihlepe ena tistih lastnosti, ki narekuje glavno smer v življenje in v načrti razvoj komunizma.« (Strani 60-61.)

»Komunistični voditelji morajo težiti tudi za tem, da so osebnost čim bolj objestni, čemur se ne morejo upirati že zaradi človeške slabosti in ker se zaradi svoje oblasti morajo razlikovati kot pravzori slija in moči.«

»Poklicno stremuštvo, objestnost in pohlep po oblasti so prav tako neizogibne potrebe, kot je korupcija. Tu ne gre za korupcijo javnih uslužbencev, ker je med temi manj pokvarjenec, kot jih je bilo pred komunizmom. Gre za posebno

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ali je to zedinjena Evropa?

Francoski mesečnik »C'est à dire« je pred kratkim silovito protestiral proti razmeram, ki vladajo na francoski meji in »ki napolnjujejo z zgraanjem srca vseh domoljubnih Francozov.« Kaj se je zgodilo? Na samih francoskih mejah — tako zbirajo imenovani mesečnik — zatirajo množično prebivalstvo v njegoveh jezikovnih pravicah. Pojasniti moramo našim čitateljem, da gre za francosko manjšino v dolini Aosta.

»C'est à dire« pravi: »Od drugega burundskega kraljevstva dalje je bila dolina Aosta ognjišče francoske kulture in francoskega jezika. V preteklem stoletju, ko je bila dolina odvisna še od vojvodine Savoje, ni skoraj nihče govoril italijansko. Mussolini je uvedel brezobzirno italijanizacijo. Po osvoboditvi pa je dolina dobila zelo liberalen statut. Francoski jezik, ki ga je Mussolini skoraj popolnoma zadušil, poučujejo v vseh šolah. Od leta 1954 dalje pa zganja rimska vlada zahrbtno asimilacijo. Mussolinijeva politika je bila v toliko boljše, ker je bila vsaj odkritosrečna. Današnja je zahrbtna in nesramna. Ker ne morejo francoske odkrito napadati, se poslužujejo goljufije. Isklicujejo se na pomanjkanje učiteljev, ki bi bili večji francoske, in na preobremenjenosti učnih načrtov; govorijo celo o zgodovinski fatalnosti.«

Nemški dnevnik, ki izhaja v Alzaciji, v pokrajini, ki je že po prvi svetovni vojni prišla v sklop Francoske republike, je napisal odgovor francoskemu tedniku, v katerem zatrjuje, da je pripravljen z vsemi silami podpirati napore Francozov za izboljšanje razmer v dolini Aosti. Da bi pa to lahko storil z mirno vestjo, bi morala pariška vlada storiti za avtohtono alzaško nemško prebivalstvo najmanj toliko, kot je storila rimska vlada za dolino Aosta.

Na ta odgovor alzaškega lista bi se prav v teh dneh lahko oglašili koroški Slovenci in Nemci opozorili, da bi alzaške težnje tudi oni radi podprli, če bi bila avstrijska vlada na Dunaju nasproti Slovincem na Koroškem in Hrvtom na Gradiščanskem takšna, kot si jo želijo Alzačani v Parizu.

S to verziro raketico bi lahko nadaljevali in se ustavili prav v teh dneh tudi na Tržaškem in Goriškem, ko tržaški »Piccolo« tako slavo prepeva asimilaciji Slovincem ne samo v tržaškem mestu, pač pa tudi na podeželju. Pri tem seveda pozablja na resnične vzroke dela, ki gotovo ni v čast nobeni kulturni državi. Slovenci samo želimo, da bi Italijanska manjšina, kjerkoli po svetu, nikoli ne poslušala s strani večinskega naroda krščanskih modrovanj, s katerimi streže Slovincem tržaški »Piccolo«!

Ali je take Evropa zrela za zedinjenje?

Oboževalci morilcev se zgražajo nad klofuto

Little Rock je mesto, ki je bilo do pred kratkim še popolnoma neznan. Američanom. Danes je prestolnica zvezne države Arkansas — ene izmed 48 ameriških zveznih držav — v središču svetovnega zanimanja. Tam so nekateri prenapeti. Ki so jih, po pisanju enega dela svetovnega tiska, nahujskali komunisti, prepredili devetim črnim šolarjem vstop

SLOV. PROSV. MATICA V TRSTU

vabi člane in prijatelje na

„FILMSKI VEČER“

Predvajali bomo poučne in zabavne filme v društvenih prostorih v ul. Machiavelli 22-II v sredo 16. t. m. ob 20.30.

(Nadaljevanje s 3. strani)

vrsto korupcije, ki izhaja iz dejstva, da je vlada v rokah ene edine politične skupine in ki je izvor vseh privilegijev. Tako postane nujna skrb za naše in za njihovo koristnostno namestitve, oziroma za razdelitev vseh vrst privilegijev. Zaradi dejstva, da sta vlada in partija istovetna z državo in dejanski s posejstvom vsega premoženja, je komunistična država ena tistih držav, ki izpridi sama sebe s tem, da nujno ustvarja privilegije in priskledniške položaje. (Strani 81-82.)

Prazni upi komunizma

»Počeniš z domnevo, da samo oni poznajo zakone razvoja človeške družbe, prihajajo komunisti do preveč pomenstvenega in neznatnega zaključka, da jim iz tega dozdevnega znanja nekeko pripada oblast in izključna pravica spreminjati družbo in nadzirati njeno delovanje. To je največja zmotna njih ustroja.« (Stran 3.)

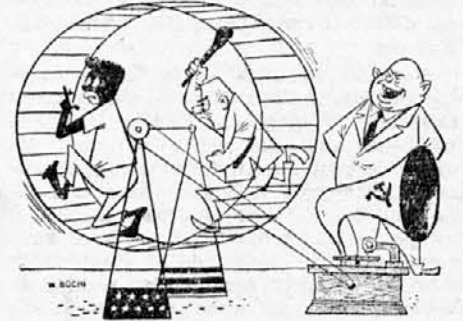
»Ceprav bi komunistična revolucija utegnila priti, a najbolj idealističnimi zamislimi, ki vzbujajo čudovita junaštva in orjaške napore, seje največje in najtrajnejše utvare.« (Stran 30.)

»V Sovjetski zvezi in v drugih komunističnih državah se je vse izteklo drugače, nego so napovedovali voditelji, celo »aki slavni vodje, kot so Lenin, Stalin, Trocki in Buharin. Pričakovali so, da bo država naglo odmirala in da se bo demokracija okrepila. Zgodilo pa se je nasprotno. Pričakovali so naglo zboljšanje življenjske ravni; težko se je kaj spremenilo v tem pogledu, medtem ko je ta raven celo nazadovala v podjarmljenih državah Vzhodne Evrope.« (Stran 37.)

»Junaška doba komunizma spada v preteklost. Končano je razdobje velikih voditeljev komunizma. Napočila je doba praktičnega komunizma. Nastal je novi

v mestno višjo šolo. To se je zgodilo proti izrecni odločitvi najvišjega ameriškega sodišča.

Tudi v Združenih državah je postavljen zvezni zakon nad zakoni posameznih držav. Guverner Arkansasa je Mr. Faubus. Ta se je z vsemi kripili upiral pokoriti se zveznemu zakonu. Po dolgem prepiranju je predsednik Eisenhower napravil kratek proces: pozval je vojaštvo

in podredil »narodno zvezno gardo« zveznim oblastem.

Tak poseg v skrbno čuvani federalistični ustroj je v Združenih državah zadnje sredstvo in zato tudi tako nenavadno. V zadnjih petdesetih letih ga nikoli niso uporabili.

Za komunistično propagando so take zadeve dobrodošla kost. Tudi Vidali si jo je privoščil po mestnih ulicah s svojimi

mi plakati. Klofute črnecem v Združenih državah so obžalovanja vredni dogodki. Velika večina ameriškega prebivalstva je trdno na strani črnecem in njihove popolne enakopravnosti, kar dokazuje že sam ukrep predsednika Eisenhowerja. Rasi, stična pomorost je madež na čistu ameriške demokracije. Moskovski morilci iz lanskega oktobra na Madžarskem pa nimajo nobene pravice, da se nad tem hinavsko zgražajo. Kje so bili pred letom dni Vidalijevi plakati, ki so sovjetski tanki množično klali madžarske dijakke in delavce? Danes se zgražajo nad klofutami, lani pa so poveličevali množične umore.

V šestih izmed 17 južnih držav ne zahteva niti en sam črni otrok v »belo« šolo in o tem niti ne sanja. Zato tam tudi ni nobenega nasilja in je zvezna intervencija nepotrebna.

Politični sestanek SDZ

Vabijo se vsi člani in somišljeniki SDZ v Trstu na politični sestanek, ki bo v nedeljo 13. oktobra ob 10.30 predp. v prostorih SDZ v ulici Machiavelli 22-II s sledečim dnevnim redom:

»Politične in gospodarske posledice tržaške občinske krize za Trst in Tržaško ozemlje.«

Izvršni odbor

Za neokrnjenost slovenskih razredov

Deputacija zastopnikov slovenskih strank je pri generalnem komisarju prejela pozitivna zagotovila

Dne 7. oktobra je sprejel generalni komisar za Tržaško ozemlje, dr. Giovanni Palamara, odposlanstvo Slovincem o zadevi slovenskih osnovnih šol. Sprejeti so bili dr. Josip Agneletto (SDD), dr. Teofil Simič (SKS), Fran Gombač (KP) in Drago Pahor (NSS). Odposlanstvo je predložilo generalnemu komisarju pade obiska slovenskih ljudskih šol od 4300 učencev leta 1947-48 na 1703 v šolskem letu 1957-58, vkljub temu da je število slovenskega prebivalstva, izven 3000 oseb, ki so prišli pod cono B in nekaj sto izseljencev, ostalo nespremenjeno. Slovenski šolniki so zato iskali vzrok za tako močan padec učencev v osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom ter so prišli do zaključka: oni starši, ki so pred desetimi leti govorili slovensko, so še danes Slovenci, da pa vpliva na njih pri izbiri med šolo s slovenskim in ono z italijanskim učnim jezikom psihološki občutek, da je slovenska šola, četudi je državna in enakopravna, vendar je šola narodnostne manjšine. Iz tega občutka izvira strah pred zapostavljanjem njih otrok — absolutov slovenskih šol — pri iskanju dela in služb, četudi popolnoma obvladajo tudi italijanski jezik. Zato je odposlanstvo prosilo generalnega komisarja, da naj bi oblasti opustile vse, kar bi utegnile ta strah slovenskih staršev kakorkoli opravičevati in vzdrževati.

Sem bi spadal posebno občutek staršev, da bi bile slovenske šole od oblasti zapostavljene, kakor tudi dejstvo, da pri nekaterih osnovnih šolah ni samostojnega prvega razreda.

Odposlanstvo je naglasilo, da je obstoj samostojnega prvega razreda, zlasti v mestu in okolici, nujno potreben ne samo s pedagoškega gledišča, ampak tudi za odločitev staršev pri vpisovanju učencev. Tam, kjer se bojijo, da ne bo prvega razreda, ne vpisujejo v slovensko šolo svojih otrok. Izneslo je tudi praktične primere in prosilo za odpomoč.

Med daljšim razgovorom je generalni komisar izrecno izjavil, da nima vlada in oblasti absolutno nikakega namena, da bi raznarodovale slovensko manjšino; naglasil je, da mora veljati za slovenske ljudske šole isti postopek kot za italijanske šole. Če so na ozemlju italijanski razredi z manjšim številom učencev, mora to veljati tudi za slovenske šole. V tem smislu bo dal zadevo pregledati in rešiti od odposlanstva iznesene primere.

Odposlanstvo je vzelo izjave generalnega komisarja z zadovoljstvom na znanje.

Nova Djilasova knjiga

Iz Londona poročajo, da bo v začetku prihodnjega leta izšla nova Djilasova knjiga pod naslovom »Dežela brez pravice«.

Korošci na Opčinah

Preteklo nedeljo je bila na Opčinah lepa prireditev. Gostovali so naši koroški bratje iz Globasnice.

Prireditev bi morala biti v Trstu, toda v zadnjem trenutku so odločili, da bodo nastopili v »Marijanišcu«. Zato pa tudi večina Opencev in okoličanov, katerim je bila ta prireditev predvsem namenjena, ni za to vedelo. Vkljub temu pa je bila dvorana veliko premajna za številno občinstvo, ki je pozorno in navdu-

Seja glavnega odbora SDZ v Trstu

Seja glavnega odbora Slovenske demokratske zveze bo v nedeljo 13. oktobra t. l. ob 9.30 predp. v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II.

Dnevni red:

Poročilo izvršnega odbora.

Po seji bo politični sestanek.

človeške vrline so bile pogoj za ustvarjanje in za privlačnost gibanja, izključno razredni duh in popolno pomanjkanje pravih načel ter vrlin pa so postale merodajne lastnosti tistih na oblasti in za vzdrževanje gibanja. Čast, iskrenost, poštenost in resničnost so bile nekelej samoumevno zaželenne vrline; danes pa so polagoma postale čednosti preudarne laži, ovađustvo, obrekovanje, prevara in izvajanje, ki nujno spremljajo mraknjaško, nestrpnost in vseobsegajočo oblast novega razreda in ki posegajo celo v zasebne odnose med člani tega razreda. (Strani 155-156.)

Novi razred komunizma

»V nasprotju s prejšnjimi revolucijami je iz komunistične revolucije, ki so jo vodili v imenu odprave razredov, izšla najpopolnejša oblast, ki se jo kdajkoli polastili katerikoli novi razred. Vse drugo je samo kamuflaža in prazno upanje.« (Stran 36.)

»Oblastvo v komunistični partiji je pred revolucijo pomenilo žrtev. Biti poklicni revolucionar je bila ena najvišjih časti. Sedaj, ko si je partije utrdila svojo oblast pomeni biti član partije pripadati privilegirani razredu. Jedro partije pa tvorijo vsemogočni izkoriščevalci in gospodarji.«

»Dolgo časa sta komunistična revolucija in komunistični ustroj prikrivala svojo pravo naravo. Pojav novega razreda so skrivali pod socialistično frazeologijo, in kar je bolj važno, pod novimi kolektivnimi oblikami posesti premoženja. Tako imenovana socialistična imovina je pretežna, za katero politična birokracija skriva svojo dejansko lastniško pravico.« (Stran 47.)

»Vendar je novi razred v resnici nov razred, ki je sestavljen na poseben način in ima posebno oblast. Vsaka znan-

Djilasove pilule razganjajo...

Pri »Pr. dn.« so prejšnjo soboto najbrž zamenjali naslove na 1. strani. Nad dopisom, ki so jim ga poslali komunisti iz San Marina ali morda tudi oni iz Rima — dopis je namreč detiran iz San Marina, govori o sestankih predsednika Zolija in Tambronija, ki sta v Rimu in ne v San Marinu — so z mastnimi črkami napisali: »Ljudstvu pripada odločitev, kateri ljudje naj mu vladajo.« Ta naslov bi po svoji vsebini in tezi spadal pod sednjo reportažo tov. B. B. iz Beograda, ki obravnava potek Djilasove »sodne obravnave« v Sremski Mitrovici.

Komunistični državni tožilec Ante Dju-kić, ki si je s tem procesom zagotovil mesto v zgodovini jugoslovanske komunistične sodstva, je med drugim povedal tudi tole: »V knjigi Novi razred napada in obrekuje Djilas jugoslovanske državne ustanove, ljudi in ureditve ter posamezne ustavne institucije. On trdi, da je vso oblast izrabila skupina ljudi (t. j. novi razred), ki ropa brezpravne državljanke in se bori za materialne koristi in privilegije. Ta skupina goljufa po mnenju Djilasa ljudstvo, govori eno in dele drugo. V državi vlada korupcija, servilnost, klevetanje, karizem in razne druge hibe. Novi razred je grabežljiv in nenasiten... Totalitarne tiranije in kontrola novega razreda, ki je nastal v revoluciji, je postala jarem, s katerega kaplja kri in znoj družbe...«

Nič čudnega, če so uredniki »Pr. dn.«,

šeno sledilo bogatemu in pestremu sporedu, to je petju prekrasnih koroških narodnih in umetnih pesmi, baletu v narodnih nošah in ljubkemu operetnemu prizorčku.

Vse pesmi, ki so jih izvajali pevci, so bile tehnično dovršene, zato je bil trud poštvovalnega g. dirigenta po pravici poplacen z burnim ploskanjem in kronan s polnim uspehom. Več pesmi so na zahtevo občinstva morali ponoviti.

Openci in okoličani, kar nas je narodno zavednih in krščansko čutečih, smo bili res prijetno presenečeni. Skoda le, da nimamo pri nas večkrat tehkih prireditvev, ki nas pošteno zabavajo in narodno krepijo.

Hvala le našim oddaljenim koroškim bratom za gostovanje pri nas ter jim želimo obilo uspeha in jim kličemo: kmalu na svidenje!

ŠOLSKE VESTI

Na višji realni gimnaziji s klasičnimi vzporednicami s slovenskim učnim jezikom v Trstu začne novo šolsko leto 1957-58 v ponedeljek, dne 14. oktobra ob 9. uri s sv. mašo v kapucinski cerkvi na Montuzzi.

Začetna sveta maša za učence učiteljske in argovske akademije v Trstu bo v ponedeljek 14. oktobra ob 9.30 v cerkvi pri Sv. Ivenu. Redni pouk se prične v torek 15. oktobra ob 8. uri.

Tečaj SPM

Vsem zainteresentom, ki se nameravajo udeležiti tečaja nemškega in angleškega jezika, tako začetniki, kot nadaljevalci, naj se javijo v pisarni SDZ v ulici Machiavelli 22-II od 16. do 18. ure dnevno ali pa naj sporočijo svoj pristop telefonično na št. 36-275.

stvena razlaga pojma, tudi tista Marxova, ki razlikuje višje in nižje razrede z ozirom na njih poseben položaj v proizvodnji, nas vodi k zaključku, da obstoja v Sovjetski zvezi in v drugih komunističnih državah nov razred lastnikov in izkoriščevalcev. Posebno obeležje tega novega razreda je njegova kolektivna pravica do lastnine. (Stran 54.)

»Novi razred se negonsko zaveda, da je ljudska imovina stvarno njegova last in da tudi izrazi »socialistična«, »socialna« in »državna« imovina označujejo splošno pravno fikcijo. Novi razred se tudi zaveda, da bi vsak popust v izvajanju njegove totalitarne oblasti utegnil spravljati v nevarnost njegovo pravico do lastnine. Zaradi tega je novi razred proti vsakemu pojavu svobode, očitno samo zato, da se ohrani »socialistična« imovina. Kritika, naperjena proti izključni pravici novega razreda do uprave s to imovino, vzbuja strah, da mu kdo izblje oblast iz rok. Novi razred je občutljiv za kritiko in za zahteve po njej v toliko bolj, če se z njo razreda način, po katerem vlada in se vzdržuje na oblasti.« (Stran 65.)

»Sodobni komunizem ni samo neke vrste stranka ali birokracija, ki je nastala iz izključne lastnine in iz prekomernega vmešavanja države v gospodarstvo. Ni bi bistvenjšega za sodobni komunizem, kot je pojav novega razreda gospodarjev in izkoriščevalcev... Zaradi svojih slabih povezav z gospodarstvom in z ustrojem družbe, in ker je nujno izhajal iz edine stranke, je bil novi razred primoran ustvariti tak ustroj, ki ga ni moč bolj organizirati. Končno je zavestno in s predankom moral odstopiti od svojih prejšnjih naukov. Iz tega sledi, da je novi razred popolnoma organiziran in bolj razredno zavezan kot je zgodovina dognala za katerikoli drugi razred.« (Str. 58-59.)

(3 - Se nadaljuje)

ko so požirali gornje Djilasove pilule generalne žhte možgan in vesti, zavili, kot da bi jim nekoč redno čebel postavil pod odo. Promptno so v nedeljskem glasilu novega razreda na Tržaškem podvalili slovenskim čitateljem novi razred kot Jugoslavijo s kostmi in kitami vred.

Prižnati je treba, da je bil Ante Dju-kić odkritosrečnejši, ko je Djilasove knjige ocenil za napad na »ljudi in ureditve«, to je na samodržce Titove Jugoslavije, in ne na Jugoslavijo, kakor bi to tako godelo tistemu delčku novega razreda, ki tako lepo spada med obdelavo Djilasove kritike.

Pravi, da so Djilasove pilule nekaterim Titovcem kar sapo zaprle. Da bi jim le pomagale, pa čeprav je pogled v lastno zrcalo v resnici pošasten. Bolje pa je tudi še tako zapoznelo spoznanje kot pa večna slepota!

+ Didaktični ravnatelj F. Ščuka

Preteklo soboto popoldne je nenadoma preminul didaktični ravnatelj v Nabrežini, g. Franc Ščuka. Pokojnik, rodom iz Komne, se je takoj po drugi svet. vojni naselil v Nabrežini. Bil je eden prvih učiteljev, ki so se leta 1945 odzvali ZVU, da ponovno ustanovijo slovensko šolo na Tržaškem. Kljub grožnji in obrekovanju s strani združenih komunistov je pokojnik sprejel mesto didaktičnega ravnatelja ter je aktivno pomagal pri gradnji slovenskega šolstva.

Bil je zelo sposoben, vreden in dober učitelj in vzgojitelj. Užival je visoko spoštovanje bodisi pri svojih učiteljih, kakor tudi pri vseh višjih šolskih oblasteh.

Za časa fašizma so tudi njega pregnali v notranjost Italije, a ko je bil mogel, se je vračal v svoj rojstni kraj, kjer je imel posestvo, ki je bilo vzor vsem ostalim v Komnu.

Po vojni si je v Nabrežini postavil svoj novi dom, okoli hiše si je uredil krasen vrt in sadovnjak. Tudi tuji, ki so hodili po cesti mimo njegovega vrta, so opazili, da ta vrt urejuje pravi strokovnjak.

Takoj po vojni se je pridružil našemu demokratičnemu gibanju ter je bil več let zelo aktiven član naše organizacije v Nabrežini. Pozneje se je umaknil od vsakega političnega delovanja, nekaj zaradi šibkega zdravja, a tudi zato, da se je še bolj posvetil šolskemu delu.

Ogromna množica ljudi je v ponedeljek popoldne spremljala pokojnika na svoji zadnji poti. Posebno je bilo zastopano učiteljstvo iz vseh krajev našega ozemlja, zastopniki šolskih oblasti ter zelo veliko število šolarjev vseh šol, ki so bile podrejene pok. ravnatelju. Na grobu se je od pokojnika poslovila v imenu učencev neka učenka; v imenu učiteljstva pa se je v ganljivih besedah poslovil učitelj g. Lojk.

Nekam nenavaden je bil pogrebni obred ob grobu, kar po našem mnenju ni v korist naše vere.

Pokojniku želimo, naj mu bo lahek počitek v naši slovenski zemlji, katero je tako zelo ljubil. Ostali težko prizadeti družini naše iskreno sožalje.

HIMEN

Pretekli teden sta se poročila v Trstu v cerkvi sv. Justa gdnja Luči Radovič, hčerka industrialca g. arh. Radoviča, in dr. Ugo Verza, bivši obč. odbornik v Trstu. Želimo jima obilo sreče!

GLASBENA ŠOLA SPM VPISOVANJE

lanskih in novih goimencev je pričelo v ponedeljek 16. t. m. in traja dnevno od 10. do 12. ter od 16. do 18. ure v ulici Machiavelli 22-II, kjer so na razpolago tozadevna pojasnila.

V torek, 1. oktobra, bo razdelitev začasnega urnika, in istega dne pričenja tudi redni pouk.

ZAHVALA

Ob nenadomestljiv in nepričakovani izgubi našega dragega

Ladija Guštin

se za izražena sožalja in sočustvovanja najprisrčneje zahvaljujemo vaški mladini, č. g. župniku, sodelavcem kamnolomu Čaharija, darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki so nam na katerikoli način stali ob strani.

Repentabor, 7. okt. 1957.

Družina GUSTIN in sorodniki

PODPIRAJTE SDD

DAROV: Ob obletnici smrti g. Viktorja daruje M. M. L. 1.000 za šolo SPM. — Prisrčna hvala!

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA

sprejema
v svojem ambulatoriju
v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-813
dnevno od 9 - 13 in od 17 - 19 ure